

„Arta nu este o evadare din realitate, ci o intrare în realitatea cea mai adevărată – poate în singura realitate valabilă.”

- Constantin Brâncuși

NĂȚIUNEA

continuitate pentru neam și țară

Informație, opinie și atitudine publicistică

Hei, Țară! Ușor cu pianul manipulării (păcii) pe scara de război...

Cezar Adonis
Mihalache

Și totuși, tu, ființa națională, ultim rațională, împinsă în amăgirea vândută de către guvernații și politicienii atât de trădători pe drumul spre capcana de război, nu uita! Drumul înapoi, spre pace, e lung... De aceea, ușor, ușor cu „pianul pe scări”!... Căci, dăm noi cu el de pământ la ordinul Bruxelles -ului, dar, de sub resturile lui, nu riscăm să scoatem doar fulgii și penele fragilei păci de acum, ci și pe noi... Mințiți, manipulați, folosiți... Iar pe însuși trupul țării am putea ajunge a (ne) întinde drept „carnea de tun” de care are nevoie Europa în planurile ei diabolice... Ușor, dară, cu pianul pe scări!... Într-un război se intră pe neclipite, aproape mai repede decât se împrăstie fumul de țigară al idiților aserviți care i-au astfel de decizii... Deciziile lor, nu „de război”, că și pe aia o primesc de la alții, poate de la Bruxelles, poate de la Kiev, poate și dinspre mâna întinsă a capcană a „unchiului Sam”, ci pe aceea de a face cale liberă, cu orice preț (material), orice cost (uman) deciziilor deja luate de alții... De a „mermeli” țara și poporul prin scenariile cusute cu felurite ițe provocatoare... Și este neîndoielnic că se alunecă repede în capcana războiului... Dar pacea de mai apoi se obține greu... Foarte greu... Poate peste o parte de timp din însuși timpul generației care a asistat blazată la împingerea ființei naționale în capcana de război, poate peste o vreme întreagă a generației următoare, poate peste multe, multe alte generații scurgându-și trecerea pe post de „carne de tun”...

Când v-a fi fost, dară, pierdută, drumul spre pace va fi lung... Greu, dificil, plin de compromisuri, de acceptări de acuzații, de asumări de învinovățiri cu nedrepte vini... Iar când va fi să vină din nou pacea, ție, celei ce ai fost atât de ușor folosită, abuzată în încrederea ta oarbă în cei ce te-au condus (aproape spre moarte) nu ți se vor de-

schide porțile liniștii pe care o vei venera atunci (privind în urmă la ceea ce ai lăsat a-ți fi luat), nu vei fi părtașă păcii, ca pace... Te vei mulțumi, din nou cu alte amăgiri, alte compromisuri... Căci vei fi privită ca fiind îndreptățită, nu la pacea cu lauri, ci la cea cu renunțări, cedări... Pentru că, nu uita!, pacea se semnează între aceia ce s-au războit... Și nu cu aceia ce s-au lăsat manipulați, folosiți, târâți în ceva ce nu-i privea... Chiar dacă vina nu a fost a ta, nu a fost națiunii tale, ci a guvernanților și politicienilor vânduți și trădători...

Ușor așadar cu pianul „dovediri” pe scara fragilului drum pe care ne aflăm astăzi... Pe care se află țara, pe care se află o națiune și pe care stă scris, chiar din literele păcii pe care le lăsăm franjurite acum, destinul de mâine... Sunt prea multe întrebări pentru a-i lăsa pe guvernanți să jubileze din posturile lor de aserviți altora. Care aproape și-au mulțumit acum stăpânul iar data imediat următoare promit a-i da deplină satisfacție: războiul. Și întreabă-te, dintâi, țară, de ce și cum se face că primul mesaj de felicitare a piloților care au doborât prima drona a venit, nu din propria-i țară, nu de la nivelul comendurii militare străine sub care a fost pusă armata țării, nu de la bufonul mimetic al Cotrocenilor, ci de la Bruxelles?... De la aceea ce se vrea, și va fi, de se va ajunge acolo, comandantul suprem al războiului și al morții în haine militare din Europa: von der Leyen... Întreabă-te, apoi, cum de a ajuns drona atât de adânc spre centrul țării?... Sau poate de ce a fost lăsată?... Întreabă-te cum de nu a rămas nimic din ea?... Nimic cât să ne spună adevărul dintre fiarele și componentele arse, prăjite, topite, dar suficiente ca dovezi... Și cum de se face de „s-a pulverizat” fără urme, cum ne spunea ministrul apărării?... Întreabă-te și de ce singurul martor civil (știut) al doborârii primei drone a fost săltat și tratat, deși era cetățean civil într-o

țară încă în pace, aproape la nivel de lege marțială?... Să nu spună nimic din ce a văzut, să fie suficient de speriat, terorizat mai apoi?!... Întreabă-te de ce dronele zboară aparent fără sens? Aparent spre nicăieri, dar mereu evitând rutele aeriene civile, orașele... De ce „ajunge” în locuri în care nu are ce să găsească? Când ar putea „defila”, provocator, pe lângă unități militare, orașe ori chiar pe lângă centrala nucleară... (Despre care, negreșit, o să ni se spună acum ca este expusă și are nevoie de următorul cost de înarmare, neavând nici o protecție militară). De ce dronele sunt lăsate să ajungă în anumite zone?... Nu trebuie cumva să ajungă acolo și cei ce pot „planta” dovezile necesare (e plină țara de agenți ucrainieni, să nu ne facem a nu avea habar)?... Iar când nu pot ajunge, dronele sunt intenționat distruse pentru a nu rămâne nimic din ele?...

Întreabă-te, Țară, și de ce au ajuns țărmurile de la malul mării câmpii întinse de nisip... „înnisipat”, dar nu pentru plajă, căci nu mai e nimeni acolo, nu mai vine aproape nimeni acolo, în pustiul arzător, poate mâine de foc, arătând aproape ca niște poligoane ori câmpii de luptă în așteptare?... Căci, da!, suntem într-un moment crucial... Rusia toacă mărunț toate facilitățile militare ale Ucrainei... Iar, curând, Kievul va trebui să găsească locuri de lansare din care să-și continue misiunea „comandamentului (armelor) de lungă distanță”... Și va avea nevoie de o țară care să-i găzduiască la propriu misiunea morții... Iar Europa de o țară-polygon care să țină războiul cât mai departe de „cei mari”... Și sunt multe, multe întrebări... Și nu întotdeauna doar lipsa răspunsurilor ridică alte semne de întrebare...

Adrian Păunescu nu poate fi interzis de urmașii partidei sovietice!

Ionuț
Țene

După ce Institutul Elie Wiesel cere aplicarea ad litteram a legii Vexler prin eliminarea din spațiul public a valorilor culturale și a personalităților interbelice, inclusiv a poetului național Mihai Eminescu — la fel ca în anii '50, în plină Republică Populară Română — iată că o altă instituție dorește eliminarea marelui poet Adrian Păunescu. După Eminescu, Gyr, Goga, iată că a venit rândul lui Păunescu de a fi interzis de către regimul neomarxist de factură stalinistă de la București. IICCMER a cerut retragerea din spațiul public a monumentului dedicat lui Adrian Păunescu din Parcul „Grădina Icoanei” (Sector 2, București), reluând un demers început în 2012. Institutul motivează solicitarea prin rolul important pe care Păunescu l-ar fi avut în promovarea propagandei regimului comunist și a cultului personalității lui Nicolae Ceaușescu (conducerea revistei Flacăra, fondarea Cenaclului Flacăra), precizând că demersul nu vizează valoarea operei literare, ci recunoașterea oficială implicată de existența unui monument. IICCMER semnalează dificultățile asumării critice a trecutului comunist și fenomenul nostalgiei față de comunism. IICCMER a mai cerut în stil pur stalinist acum câțiva ani interzicerea cenaclului „Flacăra” acum câțiva ani. Trăim în plină distopie ideologică de tip totalitar.

Eliminarea lui Păunescu, care nu a fost acuzat sau condamnat de vreă instanță națională sau internațională de crime „comuniste”, nu are nicio bază legală și, mai ales, niciun suport moral. Adrian Păunescu a fost unul dintre cei mai mari poeți români ai secolului XX. Asta nu o spun eu, ci critica literară autentică. Fenomenul Cenaclului Flacăra, dincolo de anumite idiosincrasii ideologice impuse de epocă, a fost o resurrecție culturală românească, între arhetip și înnoire literară avangardistă. Să nu uităm că Adrian Păunescu a fost singurul personaj de anvergură care l-a sărbătorit în fața a mii de oameni, la Cenaclul Flacăra, pe poetul nostru național Nichita Stănescu când a împlinit 50 de ani. La Cenaclul Flacăra nu numai Ștefan Hrușcă a cântat colinde tradiționale, când regimul comunist, ateu, interzisese aceste cântări religioase românești. În cadrul cenaclului s-a citit poezia despre Moș Crăciun, care l-a înlocuit pe Moș Gerilă, impus de sovieticii comuniști — „În așteptarea lui Moș Crăciun”. În „Rota”, cântată de Victor Socaciu, se vorbea în versuri, după ani grei de tăcere, despre arhetipul păstorului român, așa cum îl vedea montanologul Radu Rey, iar „Cu căciulile pe frunte” a reiterat tradiția ancestrală a autohtonilor în România culturală, deșertificată de marxismul comunist. (...) De fapt, Cenaclul Flacăra a fost o furtună de reînnoire a spiritului cultural românesc în epocă, o formă de evadare din chingile comunismului marxist,

Serie Nouă
Anul XIV

Numărul 788
29 iulie - 4 august 2026

ateu și de stil sovietic — care, se pare, este tot mai deplâns nostalgizat azi de birocrății unor instituții ale statului român, curentate de noile ideologii nivelatoare. Lăsați Cenaclul Flacăra în pace. Acesta a fost o istorie culturală și literară de reînviere a spiritului românesc original, înăbușit de marxismul anilor '50, care a erupt prin personalitatea poetului Adrian Păunescu — controversată, desigur, ca orice mare personalitate, nu ca anonimii plăciți care-l acuză astăzi. La Cenaclul Flacăra, Adrian Păunescu a readus în mentalul colectiv melodia „Treceți, batalioane române, Carpați!”. A fost cenaclul „generației în blugi”, cu limitele impuse de tezele epocii, dar în esență a fost regenerador cultural.

Toate aceste eliminări ale unor personalități culturale române din spațiul public au legătură cu ștergerea memoriei și a ierarhiilor naționale românești. Cine are astăzi interesul să șteargă memoria lirică și patriotică a culturii române? (...) Aceste atacuri la adresa personalităților și valorilor românești au un scop: ca românii să nu mai aibă repere identitare și comunitare, să li se șteargă memoria națională și să devină supuși unui neo-imperiu sovietic cu capitala la Bruxelles. Pentru ca cei care sunt în fruntea UE, o mână de oameni mixați ideologic ca, ca să poată conduce cu o mână de fier, în interesul lor, toate popoarele europene — ca pe vremea lui Lenin și Stalin asupra fostelor popoare din lagărul sovietic trebuie ca europenii să nu aibă amprentă identitară națională și creștină. De aceea Elie Wiesel și IICCMER cer doar interzicerea unor scriitori patrioți — niciodată a unor scriitori, de exemplu, ai perioadei interbelice din avangarda literară, majoritatea agenți ai NKVD-KGB și propagandiști marxiști. Păunescu nu a fost un marxist, ci un poet naționalist; de aceea trebuie interzis de IICCMER și cei cu mentalitate sovietică („europeană”) care sunt în guvernul de la București. De exemplu, bolșevici ca Jebeleanu, Beniuc, Deșliu sau istorici ca Roller nu sunt interziși de propaganda plătită din bani publici, adică din banii noștri. Păunescu a fost un poet uriaș, din stirpea lui Gyr sau Goga, iar interzicerea lui este un sacrilegiu adus identității lirice naționale românești și o încercare de ștergere a memoriei culturale a poporului român. Ceea ce a cerut IICCMER și legea Vexler sunt crime împotriva identității culturale românești pentru ștergerea neamului nostru de pe harta Europei. Legea Vexler nu are legătură cu antisemitismul, ci cu acțiuni de „criminalitate organizată” împotriva culturii române valoroase, iar propunerea IICCMER de interzicere a lui Păunescu nu are legătură cu lupta împotriva comunismului bolșevic, ci cu acțiuni contra elementelor naționale care au rezistat în regimul lui Ceaușescu, în ciuda dorinței partidei sovietice de a ne vedea desființați ca popor.

România la răscruce: între stagnare, reformă și șansa unei noi dezvoltări...

Alex . Bochiș
Borșanu

România, neîndoie-l nic, traversează una dintre cele mai complexe perioade ale existenței sale postdecembriste. După aproape patru decenii de tranziție, integrare euroatlantică și economie de piață, societatea românească se află într-un paradox greu de ignorat: pe de o parte, dispune de cel mai înalt nivel de prosperitate din întreaga sa istorie modernă, iar pe de altă parte, nemulțumirea populației față de clasa politică, instituții și perspectivele de viitor este mai ridicată decât ar sugera indicatorii economici. Privită în context european, România nu mai este țara săracă și izolată de la începutul anilor '90. Produsul Intern Brut s-a multiplicat de câteva ori, infrastructura începe să recupereze întârzierile istorice, iar apartenența la Uniunea Europeană și NATO a oferit stabilitate strategică și acces la piețe, investiții și fonduri de dezvoltare. Cu toate acestea, în clasele europene România continuă să ocupe poziții modeste la capitole precum infrastructura, educația, sănătatea, productivitatea muncii, cercetarea și inovarea. În multe domenii, decalajul față de Europa Occidentală rămâne semnificativ. De aici pornește întrebarea fundamentală: unde ne aflăm, de fapt? Adevărul este că România nu este nici „tigrul economic”, cum afirmă uneori discursurile oficiale, dar nici o colonie lipsită de orice perspectivă, cum susțin vocile cele mai pesimiste. Realitatea este mai nuanțată. România este o țară cu un potențial considerabil, insuficient valorificat, aflată într-o stare de dezvoltare incompletă și adesea contradictorie. Pentru a înțelege situația actuală, trebuie analizate cauzele care au generat-o.

Prima dintre acestea este modelul de dezvoltare adoptat după 1989. Economia românească a fost orientată preponderent spre consum și servicii, în timp ce sectoare strategice precum industria de înaltă tehnologie, cercetarea, industria de apărare, industria chimică sau procesarea avansată a resurselor au rămas în urmă. Privatizările au avut rezultate inegale. Unele au adus investiții și modernizare, altele au

însemnat închiderea unor capacități industriale fără a crea alternative comparabile. Totuși, ar fi o simplificare să afirmăm că modelul ales a fost complet greșit. Integrarea în economia europeană a adus beneficii evidente.

Problema a fost mai degrabă incapacitatea statului român de a construi o strategie națională coerentă pe termen lung. În timp ce țări precum Polonia, Cehia sau chiar Ungaria și-au definit priorități economice relativ stabile, România a schimbat frecvent direcția în funcție de ciclurile electorale.

A doua cauză este reprezentată de calitatea conducerii politice. După 1989, România a avut politicieni competenți și oameni de stat respectabili, dar și numeroase exemple de incompetență administrativă, clientelism și corupție. Problema nu este că întreaga clasă politică ar fi fost alcătuită din „trădători”, ci faptul că sistemul politic a recompensat adesea loialitatea de partid mai mult decât performanța profesională. În multe cazuri, ministere importante au fost conduse de persoane fără experiență relevantă, iar administrația publică a devenit excesiv politizată. Schimbarea frecventă a guvernelor și a strategiilor a produs instabilitate și a redus capacitatea statului de a implementa proiecte pe termen lung. A treia cauză este slăbiciunea instituțională. România dispune de legi, strategii și programe, însă implementarea lor este adesea lentă și ineficientă.

Birocrația excesivă, lipsa digitalizării complete și procedurile administrative greoaie afectează atât cetățenii, cât și mediul de afaceri.

Există și o explicație externă? Desigur. În economia globalizată, niciun stat nu este complet independent. Deciziile luate la Bruxelles, Washington, Berlin sau Beijing influențează in-

evitabil și România.

Unele voci vorbesc despre o „ocupatie economică străină”. O asemenea formulare este însă mai degrabă politică decât analitică. România este membră a unor organizații internaționale în care participă prin reprezentanți proprii și beneficiază de avantaje importante. În același timp, este legitim să observăm că anumite mecanisme economice favorizează statele dezvoltate.

Capitalul, tehnologia și marile lanțuri de valoare sunt concentrate în centrele economice occidentale, în

timp ce statele periferice întâmpină dificultăți în a urca spre segmentele cu valoare adăugată mare.

Aceasta nu este însă o conspirație împotriva României, ci o realitate a competiției economice globale. Problema esențială este că succesul unei națiuni depinde în primul rând de capacitatea elitelor sale de a valorifica oportunitățile existente. Poate România să intre într-o perioadă de creștere economică de cinci-opt la sută anual? Teoretic, da.

Practic, acest obiectiv necesită transformări profunde. Prima condiție este stabilitatea fiscală și bugetară. Nicio economie nu poate crește sustenabil dacă acumulează deficite excesive și datorii greu de controlat. Statul trebuie să reducă risipa, să combată evaziunea fiscală și să utilizeze mai eficient resursele publice. A doua condiție este relansarea investițiilor productive.

România are nevoie de o nouă etapă de industrializare, adaptată secolului XXI. Nu este vorba despre revenirea la modelul industrial al anilor '70, ci despre dezvoltarea industriilor moderne: tehnologia informației, inteligența artificială, industria farmaceutică, energia, industria de apărare, robotica și producția avansată.

A treia condiție este

reforma educației. Nicio țară nu poate deveni competitivă fără capital uman de înaltă calitate. România pierde anual resurse valoroase prin emigrație și prin necorelarea educației cu cerințele economiei moderne. Investiția în școală, universități și cercetare trebuie să devină prioritate strategică națională. A patra condiție este dezvoltarea infrastructurii. Autostrăzile, căile ferate moderne, porturile, rețelele energetice și digitalizarea nu reprezintă simple cheltuieli, ci investiții care multiplică dezvoltarea economică.

A cincea condiție

este valorificarea resurselor interne. România dispune de terenuri agricole fertile, resurse energetice importante, poziție geostrategică favorabilă și un sector IT competitiv. Problema nu este lipsa resurselor, ci lipsa unei strategii integrate de valorificare.

Dar cine trebuie să găsească această cale? În mod ideal, răspunsul este simplu: întreaga societate. În practică, responsabilitatea principală aparține elitelor politice, economice, academice și administrative.

Nicio națiune nu poate progresa fără lideri capabili să formuleze un proiect de țară credibil. România are nevoie de o nouă cultură a competenței.

Funcțiile publice trebuie ocupate în primul rând pe criterii profesionale.

Administrația trebuie depolitizată, iar performanța trebuie să devină criteriul principal de promovare. În acest context, viitorul partidelor politice este deosebit de interesant. Formațiunile tradiționale se confruntă cu o erodare a încrederii publice. Alegătorii sunt tot mai critici și mai puțin dispuși să accepte promisiuni fără rezultate concrete. Este posibil ca în următorii ani să asistăm la o reconfigurare semnificativă a spectrului politic. Partidele care vor supraviețui nu vor fi neapărat cele mai vechi sau

cele mai puternice financiar, ci cele care vor reuși să ofere soluții credibile pentru problemele reale ale societății. Clasa de mijloc va continua să joace un rol tot mai important.

Tinerii educați, antreprenorii, profesioniștii și specialiștii din economie vor solicita standarde mai ridicate de guvernare.

În paralel, presiunea demografică și îmbătrânirea populației vor obliga statul să regândească politicile sociale și economice.

Scenariul optimist pentru dezvoltarea României presupune apariția unei generații de lideri capabili să depășească logica electorală pe termen scurt și să construiască un consens național privind dezvoltarea. În acest scenariu, absorbția fondurilor europene se accelerează, infrastructura se modernizează, investițiile cresc, iar economia poate atinge ritmuri de dezvoltare apropiate de cele ale statelor care au recuperat rapid decalajele istorice.

Scenariul pesimist presupune menținerea fragmentării politice prezente, a conflictelor sterile și amânarea reformelor structurale. Într-o asemenea situație, România va continua să avanseze, dar lent, fără a valorifica pe deplin oportunitățile pe care le are.

Concluzia este că România nu se află într-o fundătură istorică. Problemele sale sunt reale, dar nu insurmontabile. Nu lipsa resurselor reprezintă principalul obstacol, ci dificultatea de a transforma potențialul în performanță. Între teoriile conspiraționiste și optimismul nejustificat există un teren al realismului responsabil. Acolo se află, probabil, și șansa României.

Viitorul nu este predeterminat. El depinde de capacitatea societății de a produce lideri competenți, instituții eficiente și proiecte naționale coerente. Dacă aceste condiții vor fi îndeplinite, România poate deveni în următoarele două decenii una dintre poveștile de succes ale Europei Centrale și de Est. Dacă nu, va continua să oscileze între promisiune și dezamăgire, între potențial și realizare.

Alegerea, în ultimă instanță, aparține românilor înșiși.

Cartografierea puterii: statul digital și cum citim ceea ce nu se vede...

Zoe
Dantes

Există momente în care un stat își arată arhitectura reală. Nu în perioadele de liniște, nu în organigrame, nu în discursuri oficiale. Fix în momentele de presiune. O criză, un blocaj, o întrerupere de funcționare sau un incident care afectează infrastructura digitală au o particularitate: fac vizibile legăturile care, în mod normal, rămân ascunse. Pentru omul obișnuit, un sistem digital este ceea ce vede pe ecran. Un site, o aplicație, platformă, un formular. Pentru un analist, acestea sunt doar suprafața. Întrebarea fundamentală nu este: „Ce aplicație nu mai funcționează?”. Întrebarea fundamentală ar fi: „Ce funcție a statului era susținută de acel sistem?”. Pentru că un stat modern nu este construit din calculatoare. El este construit din relații. Relații între informații, relații între instituții, relații între decizii. Relații între oameni și sisteme. Tehnologia este doar infrastructura prin care aceste relații circulă. De aceea, orice analiză serioasă începe printr-o schimbare de perspectivă: renunțăm pentru câteva clipe la ceea ce este vizibil și încercăm să înțelegem mecanismul invizibil. Când apare un incident cibernetic, reacția firească este să căutăm obiectul afectat. Ce s-a spart? Ce informații au fost implicate? Ce date existau acolo? Dar dacă aceasta este doar prima suprafață a problemei? Dacă întrebarea esențială nu este ce conținea un sistem. Întrebarea e ce rol avea în ansamblu? O bază de date poate conține milioane de înregistrări și totuși să nu fie elementul cel mai important al unui mecanism. Un alt sistem, aparent modest, poate avea un rol esențial dacă prin el trec validări, conexiuni sau fluxuri între mai multe structuri.

Atunci cum măsurăm importanța unui sistem? Prin dimensiune? Prin cantitatea de date? Prin numărul de utilizatori? Sau prin numărul de procese care depind de el? Aceasta ar putea fi prima întrebare a analizei de sistem. Un stat nu seamănă cu o clădire în care fiecare cameră are o funcție separată. Seamănă mai mult cu un organism. Unele componente sunt vizibile. Altele nu. Unele sunt importante prin ele însele. Altele devin importante prin legăturile pe care le creează. Într-un mecanism simplu, dispariția unei piese produce un efect ușor de observat. Într-un sis-

tem complex, lucrurile sunt diferite. Uneori, cea mai importantă componentă este cea despre care aproape nimeni nu vorbește. Cea care pare administrativă. Tehnică, invizibilă. Dar prin care trec fluxuri esențiale. Aici apare o întrebare fundamentală: Cunoaștem cu adevărat arhitectura unui stat sau cunoaștem doar instituțiile pe care le vedem? Pentru că există o diferență între harta oficială și harta funcțională.

Harta oficială arată structuri. Harta funcțională arată dependențe. Prima arată cine cui aparține. A doua arată cine de cine depinde. Iar uneori cele două hărți nu seamănă. Un stat digital este, înainte de toate, un stat al fluxurilor. Informația intră. Este verificată, este comparată, este transmisă. Devine bază pentru o decizie. Decizia produce o acțiune. Acțiunea produce un rezultat. Rezultatul este evaluat. Iar evaluarea ar trebui să se întoarcă în sistem pentru a-l îmbunătăți. Acesta este circuitul prin care un stat învață. Dar orice circuit poate avea puncte vulnerabile. Unde se oprește informația? Unde se poate pierde? Unde apare dependența de o singură componentă? Unde există alternative? Unde nu există? Poate că acestea sunt întrebările care ar trebui puse înainte de orice concluzie. Poate cea mai mare confuzie a epocii digitale este aceea că am ajuns să confundăm informația cu cunoașterea.

Un stat poate avea cantități uriașe de date și totuși să nu aibă o imagine completă asupra propriului mecanism. Pentru că datele, singure, nu înseamnă putere. Puterea apare atunci când datele sunt transformate în înțelegere, iar înțelegerea în decizie. Diferența dintre o arhivă și un sistem este tocmai aceasta: O arhivă păstrează. Un sistem conectează. O arhivă răspunde la întrebarea: „Ce avem?”. Un sistem trebuie să răspundă la întrebarea: „Ce putem înțelege din ceea ce avem?”. Și atunci apare o întrebare esențială: cine vede imaginea de ansamblu? Nu cine are acces la o informație. Doar cine poate lega informațiile între ele. Aici apare problema centrală a oricărui sistem complex: Unde se află centrul său real? Este acolo unde există cea mai mare instituție? Acolo unde există cele mai multe date? Acolo unde există cea mai mare infrastructură? Sau acolo unde se întâlnesc cele mai

multe fluxuri? Un nod devine important nu doar prin dimensiune. Devine important prin conexiuni. Prin ceea ce leagă, prin ceea ce face posibil. Poate că și un stat ar trebui privit în același mod. Nu doar prin instituțiile sale. Mai ales, prin relațiile dintre ele. Un sistem complex nu este puternic pentru că nu greșește niciodată. Este puternic atunci când poate învăța.

Aceasta este diferența dintre un mecanism care doar funcționează și unul care evoluează. Orice sistem construit de oameni poate avea erori. Întrebarea esențială nu este dacă apare o problemă. Întrebarea este: Ce face sistemul după ce problema apare? Identifică doar efectul vizibil? Sau caută cauza? Repară doar ceea ce s-a oprit? Sau schimbă mecanismul care a permis apariția problemei? Pentru că revenirea la normal nu înseamnă întotdeauna reziliență. Un sistem poate fi repornit și totuși să rămână la fel de vulnerabil. Poate funcționa din nou, fără ca lecția să fi fost învățată. Iar atunci întrebarea devine: Am rezolvat problema sau doar am restabilit situația care a permis apariția ei? Există însă un element pe care orice analiză de sistem trebuie să îl includă. Factorul uman. Un stat digital nu este o mașină care funcționează singură. În spatele fiecărui sistem există oameni. Oameni care îl proiectează. Oameni care stabilesc regulile. Oameni care introduc și verifică informații. Oameni care interpretează rezultate. Oameni care iau decizii. Tehnologia nu elimină responsabilitatea. Doar o transformă. O mută în alte locuri. Dacă în trecut o decizie putea fi urmărită printr-un document și o semnătură, astăzi ea poate fi ascunsă într-un lanț de reguli, validări și procese automatizate.

Apare astfel o întrebare fundamentală: Cine înțelege cu adevărat mecanismele după care funcționează sistemele pe care le folosim? Cine poate explica o decizie produsă de un proces automatizat? Cine verifică dacă regulile rămân corecte? Cine intervine atunci când realitatea se schimbă, dar sistemul continuă să opereze după reguli vechi? Pentru că automatizarea nu elimină puterea. O redistribuie. Poate cea mai mare schimbare adusă de statul digital este faptul că puterea devine mai puțin vizibilă. În trecut, puterea era asociată cu instituțiile. Cu clădirile, cu funcțiile, cu ierarhiile. Astăzi, o parte importantă a puterii

se află în infrastructuri invizibile. În modul în care circulă informația. În modul în care sunt definite regulile. În modul în care sistemele comunică între ele. De aceea, pentru a înțelege un stat modern, avem nevoie de o altă hartă. Nu doar de harta instituțiilor. De harta conexiunilor și anume, cartografierea puterii deciziei. Dacă am elimina numele instituțiilor și am păstra doar fluxurile, ce am vedea? Am vedea cine produce informație. Cine o validează. Cine o transformă în decizie. Cine verifică rezultatul. Cine are capacitatea de a corecta.

Aceasta este cartografierea reală a unui sistem. Poate că una dintre marile provocări ale societății digitale este aceasta: Avem tot mai multe sisteme, dar nu întotdeauna avem și suficienți oameni capabili să le înțeleagă. Folosim platforme, trimitem informații, primim rezultate. Interacționăm zilnic cu mecanisme complexe. Dar rareori ne întrebăm: Ce există în spatele ecranului? Ce relații fac posibil acel serviciu? Ce dependențe există? Ce se întâmplă dacă o componentă dispăre? Există alternative? Există redundanță? Există capacitatea de a continua? Acestea nu mai sunt întrebări rezervate doar specialiștilor. Devin întrebări de cultură civică. Pentru că într-o societate digitală, înțelegerea sistemelor devine o formă de participare. Un incident care afectează o infrastructură digitală nu este doar o problemă tehnică. Este și un moment de analiză. Un moment în care putem vedea structura care, în perioade normale, rămâne ascunsă. Cum este construit sistemul? Care sunt punctele sale de sprijin? Unde sunt dependențele? Unde există vulnerabilități? Cum circulă informația? Cum se ia decizia? Cum învață mecanismul după o eroare? Acestea sunt întrebările care duc analiza mai departe. Nu pentru a crea teamă. Nu pentru a produce suspiciune. Pentru a putea produce înțelegere. Un stat digital nu este puternic doar pentru că are tehnologie. Este puternic atunci când își cunoaște propriile mecanisme. Când își poate explica propriile procese. Când își poate verifica propriile decizii. Când poate identifica propriile puncte slabe. Când poate transforma o vulnerabilitate într-o lecție. Pentru că tehnologia, singură, nu garantează nimic.

Un sistem poate fi modern și fragil. Poate fi per-

formant și greu de înțeles. Poate colecta cantități uriașe de informații și totuși să producă prea puțină cunoaștere. Adevărata maturitate digitală nu înseamnă doar să construiești sisteme. Înseamnă să înțelegi sistemele pe care le construiești. Poate că întrebarea finală este aceasta: Suntem o societate care doar folosește sisteme sau una care știe să le citească? Pentru că diferența este fundamentală. Un om care nu înțelege un sistem poate doar să reacționeze la ceea ce se întâmplă. Un om care înțelege un sistem poate pune întrebările potrivite înainte ca problema să apară. Iar o societate care știe să pună întrebările potrivite este o societate mai greu de surprins. Pentru că adevărata putere nu stă doar în capacitatea de a construi tehnologii. Stă în capacitatea de a înțelege mecanismele prin care ele schimbă lumea. Poate că, în era digitală, cea mai mare vulnerabilitate nu este faptul că sistemele pot fi afectate. Orice sistem complex are puncte sensibile. Cea mai mare vulnerabilitate apare atunci când nu mai știm să privim dincolo de suprafață. Când vedem doar platforme, dar nu funcții. Când vedem doar date, dar nu fluxuri. Când vedem doar instituții, dar nu relațiile dintre ele. Pentru că un stat nu este ceea ce apare pe ecrane. Un stat este ceea ce continuă să funcționeze atunci când ecranele se sting.

Pe cale de consecință, faceți un efort și cartografiați harta puterii în stat. Acolo veți găsi răspunsuri la întrebările: De ce acele platforme de care se face vorbire au fost ținta unui atac cibernetic? De ce ni se vinde ca la tarabă povestea cu „războiul hibrid”, de ce se spune doar în parte de cât de mare a fost „atacul”? De ce ni se vinde mizeria că nu au existat back-up-ul de date? De ce se ascund după declarații de doi bani și mai ales, cea mai importantă întrebare este timpul! De ce a apărut de niciunde acest „atac cibernetic” fix când în primă instanță s-a dat o sentință privind banii livrați către Ucraina și armamentul luat de la statul român și dat degeaba ălor. Și nu în ultimul rând hemoragia financiară din PNNR. În spatele tuturor întrebărilor stă una singură. Fundamentală:

„Qui prodest?”...

Să nu ne ajungă și dreptul de preemțiune doar o altă filă-cadru de testament al viitorului de țară...

Cezar Adonis
Mihalache

Să nu ne mire dacă, tot dormindu-ne noi în nerațiune somnul de țară, gata scoasă la mezat, o să ajungem să (ne) vedem și dreptul de preemțiune transformat într-o subvenționare (tot) de către noi și a gazelor „vândute” din resursele noastre către alții... Și doar acum vorbim și despre gazele naturale din Marea Neagră, dar, în fapt, ne-am putea trezi cu un drept de preemțiune pus contra intereselor noastre, „a la long”, asupra oricăror resurse... Fie aflate deja în exploatare, fie abia descoperite – ca situri spre care și-au întins deja ghearele cioclii de resurse, dar și a celor neștiute... A celor neștiute de noi, căci hărțile resurselor României au ajuns de mult timp pe mâinile veneticiilor și speculatorilor... Din '90 încoace, prin trocurile și vânzările trădătorilor de țară, prin informațiile, datele, hărțile „supurate” prin păienjenişul spionajului economic (adesea, pseudo spionaj, lucrurile fiind date „la cheie” de către hoții aflați în feluritele posturi publice și de guvernare) până la predarea cu bună știință a opisului de resurse către Bruxelles în numele „intereselor (comune!) europene”... Și să nu ajungem să vedem cum trădarea, vânzarea, subminarea economiei naționale –

acoperite ca erori, neștiință, prostie și analfabetism funcțional -, din dosarul vaccinurilor să devină tipar de exploatare a oricărei resurse... Pentru că spre asta ne îndreptăm acum, când, brusc, guvernării s-au trezit din letargia manifestării dreptului de preemțiune (obligatoriu, dar cică nu era bani la buget, nici măcar ca îndatorare pe viitor – totul pentru Ucraina, nu-i așa?!), în numele Statului Român (deși, în mod corect, ar trebui spus în numele intereselor națiunii, ale poporului, căci statul, în sine, a ajuns doar o structură-anexă corporatistă în folosul altora), „stăpânitorii” fiind gata dară să arunce, din nou, cu banii de mâine ai țării... Pe contracte numai de ei știute... Pentru că toți cei ce ne conduc astăzi, și cei din guvernarea și administrarea țării, dar și cei din prea multe partide, cu toții doar ru-inând țara (primii – ca bani, ca fonduri, ultimii – ca așteptări și ultime speranțe) și-ar vinde și mamele și plozii, așa că de unde să mai avem așteptări ca „ei” să apere interesele Patriei Mamă?!...

De altfel, este deja ceva cât se poate, nu de dubios, ci evident machiavelic în felul de înșirare aproape „copy-past” a fundamentărilor de achiziții (toate aproape filecadru dintr-un testament al viitorului de țară) aidoma contractelor de la vaccinurile anti-covid, a acelora de la

medicamentele diktate de la Bruxelles ca trebuind cumpărate, dar și a achizițiilor permise de produse agrare, agroindustriale... Deși, fundamental, dreptul de preemțiune este unul pentru țară, în numele țării, în interesul economic strict al națiunii, al asigurării bunăstării propriului popor, și nu, din nou, al altora... Aceia ce ne mai și râd în nas, ne sfidează (și aproape ne bombardează...). Și nu poate fi folosit contractual, ca o obligație financiară pusă în sarcina țării, pe ani, și strict pentru satisfacerea necesităților altora...

Or, tocmai în felul în care guvernării au „țasat” efectiv dreptul de preemțiune (decupându-l din rostul lui ca șansă, posibilitate și chiar obligație de scoatere a țării din sărăcie) se poate vedea „tiparul” din toate contractele anterioare defavorabile nouă... Și care, la ridicarea pumnului de revoltă a unei urmări generații, ce nu va mai accepta batjocura înrobirii pusă în spatele ei de „înaintași” politici și de guvernare, să ne aducă din nou în procese și alte vini de neplată, de neasigurare cantitativă, dar și calitativă, a produselor (resurselor) date azi... Pentru că nu poți pune în numele dreptului de preemțiune (care ar trebui să te avantajeze pe tine, ca stat deținător de resurse) obligații de viitor, de achiziții, la prețuri și cantități decise înaintea

intrării „în ring”... Căci prea seamănă totul cu hoția plății vaccinurilor anti-covid... Nu poți să pui, contractual, sub conținutul dreptului de preemțiune, obligația statului de a cumpăra gazele din Marea Neagră pe șapte ani înainte! Pentru că nu ai garanția că acele gaze vor mai fi de folos țării... Când țara este supusă unui proces de „decarbonificare” industrială și casnică, inclusiv în ceea ce privește utilizarea în viitor a gazelor naturale...

Și nu poți să pui de acum un tarif pe viitor pentru un viitor atât de incert... Nu poți să accepți, pentru țara de mâine, obligația contractuală a achiziției, fie și în numele dreptului de preemțiune, a cantităților de gaze anuale pentru o perioadă atât de lungă...

Altminteri, aidoma tiparului vaccinurilor big spoliatoare, producătorul (în fapt, extractorul și transportatorul prin conducte a unei resurse care este a noastră) ne va pune în brațe cantitățile „comandate” (sub dreptul de preemțiune) și nu-l va mai interesa ce facem noi cu ele... Aparent... Pentru că jocul este evident... Căci, achiziționând anual o cantitate de gaze (din propriile resurse, deh'!...) și neavând unde să o stocăm, pentru că, nu întâmplător, „scenariul” post-decembrist a fost schițat în așa fel încât România să nu construiască, în atâta amar de

vreme, nici instalații de lichefiere a gazelor naturale și nici noi facilități de stocare (depozite), aceasta va trebui vândută... La orice preț, cu orice preț... La tarifele pe care le va dikta Europa de atunci (sinistru, dar aproape previzibil, doar o altă continuatoare a politicilor bruxeleze de acum)... Și îl vom vinde, pentru a nu-l arde în gol, neavând unde să-l stocăm, poate chiar la prețuri mai mici decât cele decise înaintea exploatarei prin dreptul de preemțiune... Adică, să ajungem a subvenționa noi Europa, partea din ea care interesează Bruxelles -ul, prin însăși dreptul nostru de preemțiune de acum...

Da, avem dreptul de a achiziționa, „peste rând”, pentru noi! Dar noi trebuie să stabilim regulile jocului! Noi trebuie să decidem cât trebuie să plătim din ceea ce ni se cere de către „producător”, și doar ca o compensare a costurilor de extragere și transport către țărm a gazelor (nici măcar lichefiate de către acesta ca GNL), pentru că, valoarea în sine, ca resursă, ne aparține de drept. Și nu poți să plătești, prin stabilirea prețului „de piață”, anticipat, poate mai mult chiar decât valoarea de utilitate (ca resursă) la un moment la care, în acest viitor distopic (pentru noi) poate nici nu va mai avea cine și la ce să o folosească...

Un țipăt: Ce ați făcut cu Europa noastră?

Petru
Jipa

Într-o dimineață de toamnă, când liniștea pare să acopere străzile, o voce veche răsună totuși peste timp: „Ce ați făcut din Europa noastră?” Aceste cuvinte ale lui Stefan Zweig nu constituie doar o rememorare literară, ci o tăcere care strigă. Întrebarea nu aparține epocii interbelice... Ea urmărește pașii contemporaneității, cerând o evaluare sinceră fără scăpare. Pentru autorul volumului de memorii „Lumea de ieri” („Die Welt von Gestern”): Europa nu era un simplu contur pe hartă, ci un proiect uman născut din carte, de schimb și de deschidere către celălalt. Era spațiul în care gândirea filosofică întâlnea creația artistică, unde granițele funcționau ca porți de comunicare, nu ca obstacole definitive. Această Europă a suferit greu sub loviturile conflictelor mondiale, dar trăia încă în memoria intelectualilor ca un far. Astăzi, imaginea sa rămâne ca un tablou încadrat în

vitrină: admirabil, dar separat de uzul zilnic. Privind spre prezent, observăm adesea fragmente din acel ideal, însă văzute șifonate de realitatea imediată. Revenirea unor mentalități naționaliste marchează din nou vecinătățile istorice. Dialogul intercultural devine uneori un monolog distant, iar prioritățile economice întunecă valorile comune. Nu mai sunt doar linii trase pe hârtie; nu mai sunt doar enunțuri în declarații oficiale; ci ziduri invizibile care ne separă în interiorul aceluiași spațiu în plină criză. Unitatea, promisă odinioară ca drum spre prosperitate, risca să se transforme într-un ansamblu birocratic, departe de inimile cetățenilor.

Critica nu reprezintă un punct final, ci o chemare la asumare. Europa nu se prăbușește dintr-o dată; ea se micșorează treptat, prin absența angajamentului activ al fiecăruia dintre noi.

Fiecare inițiativă educațională transnațională, fiecare colaborare între cercetători, fiecare gest de a include diversități este o cărămidă. Tinerii care

studiază în alte capitale, artiștii care expun dincolo de frontiere, comunitățile care protejează patrimoniul comun, aceștia păstrează viu motorul ideal. Nu putem rescrie paginile arse, dar putem continua să scriem cele următoare. Așadar, întrebarea lansată de Marele scriitor nu cere reproșuri, ci reacții concrete. Ce am făcut din Europa noastră? Răspunsul nu se găsește doar în balanțele comerciale sau în buletinele de vot, ci în felul în care ne adresăm străinului din fața ușii, în clasă, în transportul public. Dacă lăsăm ca suspiciunea să înlocuiască solidaritatea, vom semna singuri actul de deces al unui vis secular. Dar dacă transformăm strigătul lui Zweig într-un semnal de alertă necesar, vom înțelege că Europa nu este un muzeu închis, ci un șantier în desfășurare. Cuvântul care va decide destinul acestui continent rămâne liber pe masa fiecăruia dintre noi.

Am deschis ușa unor străini în Europa noastră, apoi ei mi-au dat în cap. Lumea este ca o casă mare cu multe uși. O bătaie

ușoară înseamnă de obicei că cineva are nevoie de ajutor.

Fără ezitare, am strigat: „Intră!” Asta am crezut mereu. Dar de data aceasta, nu a existat niciun mulțumesc. În schimb, m-am confruntat brusc cu un adevăr dur. Înaintea mea stăteau străinii. Fețele lor exprimau suferință, vocile lor șopteau implorări. Am adus apă, m-am așezat lângă ei, dorind să le ofer alinare. Am crezut că mâna mea va fi o mantie caldă pentru sufletele reci. Dar în loc de căldură, a fost o împingere. În loc de cuvinte, a urmat o lovitură. Pentru o clipă, totul părea întunecat în fața ochilor mei, ca atunci când norii se adună strâns. Totul s-a legănat pentru scurt timp, ca o barcă în furtună. Intențiile bune sunt ca semințele într-o grădină. Dar fără o îngrijire atentă, buruienile cresc repede. Încrederea oarbă poate sângera, dar grija atentă vindecă. Nu învăț să uit capcana. Nu. Învăț să privesc înainte de a-mi deschide brațele. Bunătatea nu înseamnă să fii naiv. Înseamnă să-ți deschizi

inima larg, dar să-ți păstrezi vederea ascuțită. Cicatricea se estompează cu timpul.

Regula rămâne valabilă. Cei care vor să ajute trebuie să ia în considerare cine bate la ușă. Nu orice bătaie cere ajutor. Uneori necesită curaj. Continuă să deschizi ușa, dar fă-o cu o mintea limpede. Căci adevărata abilitate de a ajuta nu începe cu primul pas prin poartă, ci cu a doua respirație dinaintea ei. Rămâi cuminte. Rămâi vigilent. Și nu te lăsa luat prin surprindere.

Ce ați făcut cu Europa noastră, de ce o sacrificați pe altarul bunătații sau răutății? Gata, am țipat și poate țipătul meu o să fie auzit și de alte ființe care aplaudă. Eu țip, tu aplauzi, iar vorba unui poet de-al nostru: „Și moartea citește ziarul”. Să fie pace!